

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sl@regeringskansliet.se

Yttrande över remissen av betänkandet Speciallivsmedel till barn inom öppen hälso- och sjukvård (SOU 2023:71) (Regeringskansliet, dnr s2024/00105)

TLV instämmer i förslaget att regionerna ska ha ansvaret för att barn får tillgång till de speciallivsmedel som de har ett medicinskt behov av och att öppenvårdsapotekens tillhandahållandeskyldighet för subventionerade speciallivsmedel till barn under 16 år ska upphöra.

TLV har, utifrån myndighetens ansvarsområde, fokuserat på Tillsyn och uppföljning (kapitel 13) och Konsekvenser för apoteken (avsnitt 16.4) och anger ståndpunkter och kommentarer för respektive område nedan.

Tillsyn och uppföljning (kapitel 13)

TLV vill framhålla att det krävs både tid och resurser för regionerna att ansvara för att förebygga och följa upp tillhandahållandet av subventionerade speciallivsmedel så att regionernas kostnader för speciallivsmedel inte blir för höga på grund av att det tillhandahålls större mängder subventionerade speciallivsmedel än vad som är nödvändigt för att täcka barns medicinska behov. Regionerna kan ha olika förutsättningar, bland annat ekonomiska, och det kan på sikt leda till ojämlikhet i tillgång till speciallivsmedel. Det kan även påverka den totala kostnaden för subventionen. TLV instämmer i utredningens uppfattning att det behövs ett nationellt regelverk som styr på samma sätt med samma uppsättning regler i hela landet. Bland annat ger det förutsättningar för att mäta och jämföra tillgång till speciallivsmedel mellan regioner på ett förutsägbart sätt. Nationell samordning, gemensamma riktlinjer och tillvägagångssätt behövs i det nya systemet. Detta ger även en utgångspunkt för uppföljning. Utan en gemensam utgångspunkt för vad som ska uppfyllas blir det utmanande att följa upp regionernas arbete på ett meningsfullt sätt.

TLV anser att det finns behov av att vidareutveckla och detaljera utredningens förslag att regeringen ska ge en lämplig myndighet i uppdrag att utreda hur en långsiktig uppföljning av subventionen avseende speciallivsmedel till barn bör utformas. TLV vill också framhålla vikten av uppföljning, och instämmer i utredningens uppfattning att data om subventionen bör samlas in även när tillhandahållandet helt sker i regional regi (sid. 302). TLV konstaterar att utan den typ av information som inom det nuvarande systemet rapporteras in till Ehälsomyndigheten från apoteken kommer det inte att vara möjligt att utvärdera det föreslagna systemet på ett fullgott sätt. Bestämmelser om inrapportering av kostnadsuppgifter till den myndighet som utses att följa upp systemet är, enligt TLV, en viktig komponent för det föreslagna systemet, både för att kunna analysera

kostnadseffektiviteten i förändringen och för den fortsatta uppföljningen av systemet och kostnaderna. För att kunna följa upp att utredningens förslag uppfyller målet om jämlik tillgång behövs nationell statistik. Den nationella statistiken bör tydliggöra om barn får tillgång till livsmedel på ett likvärdigt sätt över hela landet. Den möjliggör även att följa upp kostnaderna för subventionen. Myndigheten som får ansvara för att utreda hur en långsiktig uppföljning bör utformas bör även få i uppdrag att ta fram ett förslag för en rapporteringsskyldighet för regionerna. Det är viktigt att uppföljningsuppdraget omfattar hela processen, från implementering till genomförande till kostnadsuppföljning. Det är även viktigt att syftet med uppföljningen och myndighetens mandat är tydligt i varje steg.

Konsekvenser för öppenvårdsapoteken (avsnitt 16.4)

TLV anser i likhet med utredningen att det är sannolikt att utbudet av speciallivsmedel på apoteken kommer att minska när tillhandahållandeskyldigheten upphör. Detta påverkar troligen även den försäljning av speciallivsmedel som sker utanför livsmedelssubventionen, vilket innebär att den minskade intjäningen till apoteksbranschen av detta sortiment därmed kan bli högre än de 17,8 – 21,3 miljoner kronor som beräknats av utredningen.

TLV har inga synpunkter på utredningens beräkning och bedömning av konsekvenser för öppenvårdsapoteken vad gäller speciallivsmedel. TLV anser dock att konsekvensanalysen även borde ha tagit hänsyn till att ett apoteksbesök, både fysiskt och digitalt, ofta innebär inköp av flera produkter som inte är receptbelagda och där apoteken konkurrerar med andra distributionskanaler. TLV avser här produkter utöver speciallivsmedel. TLV anser att bortfallet av den försäljningen och intjäningen borde ha inkluderats i bedömningen av konsekvenser för öppenvårdsapoteken.

TLV håller med utredningen om att den intjäning som apoteken gör på bland annat speciallivsmedel ingår i den helhetsbedömning som TLV gör av apoteksmarknadens ekonomiska förutsättningar. Däremot önskar TLV tydliggöra att förändringar av apotekens reglerade handelsmarginal är ett omfattande förändringsarbete där det är svårt att hantera enskilda varusegment.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Agneta Karlsson. Föredragande har varit analytikern Eva Stavenberg. I den slutliga handläggningen har även analytikern Ulrika Grundström, seniora juristen Marit Carlsson, enhetschefen Gunilla Rönnholm och chefsjuristen Hanna Abrahamsson deltagit.

Agneta Karlsson

Eva Stavenberg